

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HUKUK ANA BİLİM DALI
ÖZEL HUKUK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE
EDİNİLMİŞ MALLAR VE KİŞİSEL MALLAR

AV. ÖMÜR ÖZER
2017931427

Adana, Mayıs 2018

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR CETVELİ.....	3
GİRİŞ.....	4
I. TÜRK HUKUKUNDA MAL REJİMLERİ.....	5
A. MAL REJİMİ KAVRAMI.....	5
B. YASAL MAL REJİMİ.....	5
C. SEÇİMLİK MAL REJİMLERİ.....	6
II. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ.....	6
A. EDİNİLMİŞ MALLARIN UNSURLARI.....	6
1. BİR MALVARLIĞI DEĞERİ OLMA.....	7
2. MALVARLIĞI DEĞERİNİN EVLİLİK SÜRESİNCE VE EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNE TABİYKEN EDİNİLMİŞ OLMASI.....	7
3. KARŞILIĞI VERİLEREK KAZANILMIŞ OLMA.....	7
B. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE MAL TÜRLERİ.....	8
1. EDİNİLMİŞ MALLAR.....	8
a. Eşlerin Emeginin Karşılığı Olan Edinimler.....	8
b. Sosyal Güvenlik veya Sosyal Yardım Kurum ve Kuruluşlarının veya Personele Yardım Amacıyla Kurulan Sandık ve Benzerlerinin Yaptığı Ödemeler	9
c. Çalışma Gücünün Kaybı Sebebiyle Yapılan Ödemeler.....	10
d. Kişisel Malların Gelirleri.....	11
e. Edinilmiş Mallar Yerine Geçen İkame Değerler.....	11
2. KİŞİSEL MALLAR.....	12
a. Kanundan Tanımlanan Kişisel Mallar.....	12
aa. Eşlerin Kişisel Kullanım Eşyaları.....	12
ab. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminden Önce Elde Edilmiş Malvarlığı Değerleri.....	13
ac. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Sırasındaki İvazsız Kazanımlar.....	14
ad. Manevi Tazminatlar.....	14
ae. Kişisel Malların Yerine Geçen Değerler.....	15
af. Toptan Ödeme Şeklinde Yapılan Sosyal Güvenlik Ödemeleri veya Çalışma Gücünün Kaybı Tazminatlarının Mal Rejiminin Sona Ermesinden Sonraki Döneme Ait Olan Kısım.....	15
b. Mal Rejimi Sözleşmesi ile Tanımlanabilen Kişisel Mallar.....	16
III. SONUÇ.....	17
IV. KAYNAKÇA.....	18

KISALTMALAR CETVELİ

C.	:	Cilt
c.	:	Cümle
E.	:	Esas
E. T.	:	Erişim Tarihi
HD	:	(Yargıtay) Hukuk Dairesi
HGK	:	(Yargıtay) Hukuk Genel Kurulu
HMK	:	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İMK	:	İsviçre Medeni Kanunu
K.	:	Karar
md.	:	Madde
s.	:	Sayfa
S.	:	Sayı
TMK	:	Türk Medeni Kanunu
Y	:	Yıl

NOTLAR

- 1- Madde numarasından sonra gelen Arap rakamları aynı maddenin fıkralarını gösterir.
- 2- Madde numaralarından sonra ya da fıkra numaralarından sonra gelen Latin harfleri aynı maddenin ya da ilgili fikranın bentlerini gösterir.

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE EDİNİLMİŞ MALLAR VE KİŞİSEL MALLAR

¹AV. ÖMÜR ÖZER

GİRİŞ

Johann Wolfgang von Goethe, “Evlilik ortadan kaldırılamaz olmalıdır, çünkü o kadar çok olumlu yanı vardır ki, münferit olumsuzlukların dikkate alınmaması gerekir.” demiştir. Goethe, bu sözleriyle esasen, evlilik birliğinin ne kadar kutsal ve ideal dünyanın varoluşu için vazgeçilmez bir müessese olduğunu ifade etmeye çalışmıştır. Miguel de Cervantes ise evlilik birliğinin süjeleri olan insanların, bir süre sonra anlaşılamayabilecekleri gerçeğini göz önünde bulundurarak, “Evliliklerin bir ömür boyu sürmesi ve her iki taraf için de çile olması yerine, refah seviyesi yüksek imparatorluklarda ve cumhuriyetlerde evlilikler süreli olmalı, her üç yılda sona ermeli ve kira sözleşmeleri gibi tekrar yenilenebilmelidir.” düşüncesini ortaya atmıştır. Elbette ki; realite, ne Cervantes’ten ne de Goethe’den yana, evliliklerin bir ömür sürmesini ummaktayken boşanmanın da nihai bir son olabileceğini kabul etmiştir.

Evlilik birliğinin dağılması, yalnızca tarafların duygusal birlikteliklerini koparmaktan ibaret olmayıp evlilik birliği devam ederken paylaşılan ekonomik değerlerin de tasfiyesini gerektirmektedir. İşte bu tasfiyenin nasıl yapılacağı meselesi, hukukumuzda mal rejimleri hukukunun konusunu oluşturmaktadır.

Yasal mal rejimimizin tedavüle girdiği 2002 yılından itibaren 16 yılı aşkın bir süre geçmiş olmasına karşın, halen uygulamada ve uygulayıcılarda konunun tam anlamıyla anlaşılmadığı görülmektedir. Bu sorun; mal rejimi tasfiyesinin, boşanmanın fer’i bir sonucu olmasının yarattığı etkiden ileri gelmekle beraber, mal rejimi hukukunun karmaşık yapısından da kaynaklanmaktadır. Makaleyi yazmaktaki amacımız, izah ettiğimiz zorlu meselenin anlaşılması adına küçük de olsa bir katkı yapabileme niyetidir.

Bu makalede; yasal mal rejimimiz olan edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde önemli bir yeri olan edinilmiş mallar ve kişisel mallar ayrımı incelenmekte, bu malların neler olduğu, hangi nitelikte olduğu, söz konusu malların kanuni anlamda nasıl tanımlandığı ve sözleşmesel olarak ise nasıl tanımlanabileceği gibi hususlar izah edilmeye çalışılmıştır.

İki üst başlıktan oluşan makalenin; ilk kısmında kısaca hukukumuzdaki mal rejimlerine değinilmiş, ikinci kısmında ise makalenin ana konusu irdelenmiştir. Kişisel mallar ve edinilmiş mallar ayrımına girmeden önce, söz konusu ayrımın mantığının daha rahat anlaşılmasını sağlamak maksadıyla edinilmiş malların unsurlarının ne olduğu açıklanmış ve sonrasında mezkur malların neler olduğu incelenmiştir.

¹Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans.

I. TÜRK HUKUKUNDA MAL REJİMLERİ

Türk Hukuku'nda; edinilmiş mallara katılma rejimi, mal ayrılığı rejimi, paylaşmalı mal ayrılığı rejimi ve mal ortaklığı rejimi olmak üzere 4 ayrı mal rejimi bulunmaktadır. Bu başlık altında öncelikle mal rejiminin tanımını yapıp sonrasında saydığımız mal rejimlerinin temel hususlarını kısaca izah edeceğiz.

A. MAL REJİMİ KAVRAMI

Evlilik ile kişilerin hukuki statülerinde birtakım değişiklikler meydana gelir. Mal rejimi hukuku; evlenmenin eşlerin malvarlıkları üzerine yaptığı etkiyi, hususen eşlerin mülkiyetleri üzerindeki tasarruf, yararlanma ve idare etme yetkilerini, malvarlığı değerleri ile üçüncü kişilerin ilişkilerini ve nihayetinde evlilik birliğinin sona ermesi halinde ise bu malvarlığı değerlerinin paylaşımını konu almaktadır.²

Genel olarak ifade etmek gerekirse, mal rejimi, evlilik birliği çatısı altına giren eşlerin gerek evlilik süresince gerekse de evlilik son bulduğunda; malvarlıkları üzerindeki hak, yetki ve yükümlülükleri belirleyen kurallardır.³

Mal rejimi hususu öyle bir meseledir ki; evlilik birliği içinde manevi birlikteliğin yanında ekonomik birlikteliği de adaletli bir şekilde sağlamasının yanı sıra, evrensel olarak koruma altında olan mülkiyet hakkını kısıtlayıcı veya mutlak eşitlikçi bir anlayışla da kurgulanmamalıdır.⁴

B. YASAL MAL REJİMİ

TMK'nin 202. maddesinin 1. fıkrasına göre, "*Eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması asıldır.*" Bu fıkra hükmüne göre, eşler herhangi bir mal rejimine tâbi olmaya ilişkin sözleşme yahut seçim yapmamış olsalar dahi belirtilen mal rejiminde oldukları kabul edilecektir⁵. Bu sayede, ülkemizde herhangi bir mal rejimi seçimi ile ilgili alışkanlık bulunmadığından evliliklerin çok büyük çoğunluğu yasal mal rejimine tâbi olacaktır⁶.

Elbette ki, yasal mal rejimine bağlı olmak istemeyen eşler, aralarında bir mal rejimi sözleşmesi yapmak suretiyle edinilmiş mallara katılma rejimi yerine diğer seçimlik mal rejimlerinden herhangi birini seçebilirler (TMK md. 202/2).

² ZEYTİN, Zafer, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2008, s. 25; DURAL, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan/GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2013, s.193; AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ KARAMAN, Derya, Türk Medenî Hukuku Aile Hukuku, Beta Yayınevi, Ankara 2012, s. 136.

³ KILIÇOĞLU, Ahmet, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Turhan Kitabevi, Ankara 2002, s. 1; AKINTÜRK, Turgut, Aile Hukuku, Beta Yayınları, 9. Bası, İstanbul 2004, s. 26.

⁴ ZEYTİN, s. 27.

⁵ ÖZUĞUR, Ali İhsan, Mal Rejimleri, Seçkin Yayıncılık, 5. Baskı, Ankara 2008, s. 20; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 193; MOROĞLU, Nazan, Medeni Kanun'da Mal Rejimleri, Beta Yayınları, İstanbul 2002, s. 14.

⁶ ZEYTİN, s. 35.

C. SEÇİMLİK MAL REJİMLERİ

Nişanlılar ya da eşler, aralarında geçerli olacak yahut geçerli olan mal rejimini, kanunun belirlediği sınırlar içinde değiştirebilir; mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı veya mal ortaklığı rejimlerinden herhangi birini seçebilir ya da seçimlik mal rejimlerini kaldırarak başka bir seçimlik mal rejimine yahut yasal mal rejimine geçiş yapabilirler (TMK md. 203). Fakat eşler arasındaki yasal mal rejimi bir sözleşme ile sona erdirilip tekrar ayrı bir sözleşme ile diriltildiğinde, mevcut mal rejimi edinilmiş mallara katılma rejimi olsa da artık yasal mal rejimi değil sözleşmesel mal rejimi⁷ statüsü taşır⁸.

Seçimlik mal rejimleri, sözleşmesel olarak kararlaştırıldığından, sözleşmenin vadeye yahut şarta bağlanmasının herhangi bir kanuni engeli bulunmamaktadır. Misalen, eşlerin her ikisinin de çalıştıkları dönemde mal rejiminin mal ayrılığı rejimi olarak kabul edileceği şartına bağlanması yahut mal rejiminin evliliğin 10. yılına kadar mal ayrılığı rejimi olarak kabulü sonrasında ise edinilmiş mallara katılma rejimi olarak devam edeceği hususu, sözleşmeye yazıldığı takdirde, geçerli olarak kabul edilmelidir.⁹

II. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ

Edinilmiş mallara katılma rejimi, TMK'nin 218. ila 241. maddelerinde düzenlenmiştir. Bu mal rejiminin karakteristik özelliği; eşlerden her birisinin kendi malvarlığına sahip olması ve evlilik birliğine özgülenmiş bir malvarlığının bulunmamasıdır. Eşlerin hukuken elbirliği yahut paylı mülkiyete konu malları söz konusu ise yine de bu mallar evlilik birliğine özgü mallar değil, eşlerin mal rejimi dışındaki başkaca bir hukuki ilişkisinden kaynaklanan mallarıdır.¹⁰

Asıl konumuz olan edinilmiş mallara katılma rejimindeki edinilmiş mallar ve kişisel mallar konuları, bu başlık altında detaylı olarak incelenecektir. Ancak öncesinde edinilmiş mallara katılma rejiminde çokça karıştırılan, bir malın edinilmiş mal olarak kabul edilebilmesi için söz konusu malvarlığı değerinin hangi özelliklerde olması gerektiğinden kısaca bahsetmemizin önemli olduğunu düşünmekteyiz.

A. EDİNİLMİŞ MALLARIN UNSURLARI

Edinilmiş mallara katılma rejiminin esasını edinilmiş mallar oluşturmaktadır. TMK 219. maddeye göre, edinilmiş mallar her eşin bu mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir. Bu madde içerisindeki tanım göstermektedir ki, edinilmiş malların belirli unsurları haiz olması gerekmektedir.

⁷ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 194.

⁸ ÖZTAN, Bilge, Aile Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2004, s. 233.

⁹ ZEYTİN, s. 42.

¹⁰ ZEYTİN, s. 93.

1. BİR MALVARLIĞI DEĞERİ OLMA

Edinilmiş “mal” kavramı içine, malvarlığı değerini oluşturan tüm kavramlar dahildir. Ancak elbette ki; malvarlığı değeri, malvarlığının aktifini oluşturan malvarlığı haklarının tümüdür.¹¹

Bu durumda ifade etmek gerekir ise; malvarlığı kavramı içine, taşınır veya taşınmaz tüm aynı haklar, tüm alacak hakları, ekonomik değere sahip tüm fikri¹² ve sınai haklar girerken, malvarlığının pasifini oluşturan unsurlar girmeyecektir.

2. MALVARLIĞI DEĞERİNİN EVLİLİK SÜRESİNCE VE EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNE TABİYKEN EDİNİLMİŞ OLMASI

TMK md. 220’de sayılarak kişisel mallar addedilen, “... 2. Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan...malvarlığı değerleri ...” ifadesinden ve TMK md. 219/1’deki “...her eşin bu mal rejiminin devamı süresince...” ifadelerinden anlaşıldığı üzere; eşlerden birinin katılma rejiminden önce ya da sonra edindiği malların türü ne olursa olsun diğer eş hiçbir hak sahibi olamayacaktır.¹³

Elbette ki, bu malvarlığı değerlerinin tespitinde mezkur mal rejiminin ne zaman başladığı ve bittiği hususlarının tespiti önem arz etmektedir. Misalen; eşlerin boşanma gerçekleştiksizin ayrı yaşıyor olmaları durumunda, boşanma davası açmış olup olmadıklarına bakılmaksızın¹⁴, evlilik birliği ve buna istinaden mal rejimi devam ettiğinden, bu dönem boyunca da elde ettikleri malvarlığı değerleri söz konusu unsuru taşımaktadır¹⁵.

3. KARŞILIĞI VERİLEREK KAZANILMIŞ OLMA

TMK md. 219/1’de açık lafz edilmiş “...her eşin...karşılığını vererek elde ettiği mal varlığı değerleri...”ni geniş yorumlamaktayız¹⁶. Bahsi edilen karşılık ifadesi; bir malvarlığı değerinin verilmesi, bir hakkın sınırlanması ya da bir haktan feragat edilmesi şeklinde

¹¹ SARI, Suat, Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Beşir Kitabevi, İstanbul 2007, s. 136.

¹² SARI, s. 136.

¹³ KILIÇOĞLU, s. 11; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 203; ZEVKLİLER, Aydın/ERTAŞ, Şeref/HAVUTÇU, Ayşe/GÜRPINAR, Damla, Yeni Medeni Kanuna Göre Medeni Hukuk Temel Bilgiler, Turhan Kitabevi, 7. Bası, Ankara 2012, s. 272.

¹⁴ ÖZUĞUR, s. 98.

¹⁵ Yargıtay 2. HD 2005/3039 E. 2005/6149 K. sayılı ilamında bu husus, “...Tek başına, eşlerin fiilen ayrı yaşıyor olmaları Türk Medeni Kanununun 206. maddesi uyarınca haklı sebep olarak yorumlanıp mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi için yeterli değildir. Bunun kabulü; kendi kusurlu davranışıyla ayrı yaşamaya neden olan eşin; diğer eşin ileride doğabilecek katılma alacağı hakkını ortadan kaldırmasına olanak tanımak sonucunu doğurur. Bu ise, hiç kimsenin kendi kusurlu davranışıyla kendi lehine sonuç elde edemeyeceğine yönelik temel hukuk ilkesine aykırı olur...” şeklinde izah edilmiştir.

¹⁶ KILIÇOĞLU, s. 20; TMK md. 219/2’de sayılan edinimler Almanca “Arbeitsvertrag” kelimesinin karşılığı olarak kullanılmıştır. Bu kullanımın maksadı, çalışma karşılığı elde edilen her türlü iktisabı ifade edebilmektir.

olabileceği gibi bedensel veya fikri bir emek harcanması, TMK md. 219/2'nin öngördüğü üzere eşlerden birine yönelik 3. kişinin haksız fiili veya edinilmiş mallara dahil bir malın sarfından elde edilen değer suretinde de karşımıza çıkabilir¹⁷.

Bir mal, yukarıda tanımladığımız karşılık kapsamında, karşılığı verilerek elde edilip edilmediği ispatlanamamışsa TMK md. 222/3 gereği, edinilmiş mal olarak kabul edilecektir. Bu husus, misalen özellikle bağışlama niyetinin ispat edilemediği vakıalarda, bağışlamanın karşılık verilerek elde edilmiş olduğu sonucunu doğuracağından önem arz edecektir¹⁸. Ancak aksi ispat edilirse; karşılığın ancak ivazlı tasarruflar bakımından mümkün olduğu göz önünde bulundurularak karşılığın verilmediği sonucu doğacak ve edinilmiş mal olarak kabulü mümkün olmayacaktır¹⁹.

B. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE MAL TÜRLERİ

Bu mal rejiminde; her eş için iki mal çeşidi, dolayısıyla toplamda dört malvarlığı grubu vardır. Bunlar; erkeğin edinilmiş ve kişisel malları ile kadının edinilmiş ve kişisel mallarıdır. Bu başlık altında, asıl konumuz olan, edinilmiş mallara katılma rejiminde söz konusu edinilmiş mallar ile kişisel malların neler olduğu incelenecektir.

1. EDİNİLMİŞ MALLAR

Edinilmiş mallar, TMK md. 219/2'de sayılmıştır. Ancak bu sayma "numerus clausus" ilkesince sınırlandırılmış değildir. Yalnızca örneklendirme ve sayılanların hususiyet arz ettiğini ifade etme maksadını taşımaktadır. Sınırlı sayımın yapılmadığı yorumunu madde lafzında geçen "...özellikle..." ifadesinden anlamaktayız²⁰. Buna istinaden, sayılanlara benzer başka malların da edinilmiş mal olarak kabulünün mümkün olduğunu söyleyebiliriz. Madde muhteviyatındaki edinilmiş malları örneklendirerek teker teker inceleyelim.

a. Eşlerin Emeğinin Karşılığı Olan Edinimler

Eşlerin emeğinin karşılığı olan edinimler, edinilmiş mal kavramının tanımın yapıldığı madde hükmüne tamamen uygun ve paralel bir kavramdır. Bu husus TMK'nin md. 219/2-1 uyarınca yine de açıkça ifade edilmiştir.

Burada dikkat edilmesi gereken husus; nasıl ve hangi iş gücü ile elde edilip edilmediği yahut edinimin hukuken hangi hükümlere tabi olduğu hususlarının yasal mal rejimi kapsamında bir önem arz etmediğidir. Bu minvalde; ücret, maaş, prim, bahşiş, yolluk, yan ödeme, yevmiye, fazla mesai ücreti, ikramiye vb. ismi ne olursa olsun, değer bir iş gücü karşılığı edinilmiş olması halinde, edinilmiş mallara giren bir malvarlığı değerine temel oluşturmasında herhangi

¹⁷ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 203;

¹⁸ ÖZUĞUR, s. 98.

¹⁹ SARI, s. 3.

²⁰ KILIÇOĞLU, s. 20.

bir sakınca yoktur²¹. Ayrıca; kıdem tazminatı yahut çalışmanın karşılığı olarak sebepsiz zenginleşme, vekaletli ya da vekaletsiz iş görme ile edinilen kazançlar da edinilmiş mal olarak kabul edilebilir²².

Çalışma karşılığı edinimlerde, kural olarak eş, 3. bir kişiye yönelik iş görme borcu altındadır. Ancak, toplumumuzdaki evlilik birliklerinin azımsanamayacak kadar büyük bir kısmında, tek bir eş 3. bir kişinin hizmetinde çalışmakta yahut eşlerden biri iş sahibi eşin yanında yardımcı olarak çalışmaktadır. Bu durumda yardımcı eşin primlerinin ödenmesi ile elde edilen gelir edinilmiş mal olarak kabul edilir. Ancak, eşlerden birinin ev işlerini görüp çocukların bakımını üstlendiği durumda, emeğin nasıl karşılanacağı hususu açıkça düzenlenmiş değildir. İMK'nin buna ilişkin 164. maddesinde bu husus, çalışan eşin, ev işi ve çocuk bakımını üstlenmiş eşe belirli periyotlarda bir miktar parayı harçlık olarak vermesi gerektiği şeklinde çözümlenmiştir. Bu meblağın eşin edinilmiş malı mı kişisel malı mı olduğu hususu tartışmalıdır.²³

Kanımızca; kanunumuzda, açık hüküm olmasa da, bizi benzer sonuca götüren bir hüküm²⁴den bahsetmek mümkündür: TMK md. 196/2. Bu madde hükmünde söz konusu meblağın hak kazanılabilmesi için evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesi zorunludur. Böylece, esasen bu miktarın ev işi ve çocuk bakımına harcanması şeklindeki bir maksat ile yazıldığı düşünülmektedir. Bu durumda eşin bu madde kapsamında aldığı meblağı tekrar çocuklarına ve evine harcaması gerekecektir. Eşin her ne kadar, mezkur hususlarda harcaması için verilen meblağı harcamayarak biriktirmesi durumunda, ilk bakışta ev işi ve çocuk bakımı emeğine karşılık elde edilen bir gelir olması hasebiyle edinilmiş mallara dahil edilmesi gerektiği düşünülebilir. Fakat, söz konusu meblağın, kanunun sistematığı, maddenin yeri ve kenar başlığına bakıldığında; bir bağış ya da çalışmanın karşılığı olarak verilmiş olduğundan ziyade evlilik birliğinin mahiyeti gereği eşlerden diğerine yüklenen bir yükümlülük olarak kabul edilmesi gerektiğini düşünmekteyiz²⁵. Bu durumda ilgili meblağ, edinilmiş mal değil eşin kişisel malı olarak kabul edilmelidir.

b. Sosyal Güvenlik veya Sosyal Yardım Kurum ve Kuruluşlarının veya Personele Yardım Amacıyla Kurulan Sandık ve Benzerlerinin Yaptığı Ödemeler

Kanunun md. 219/2-2 hükmü gereği; sosyal güvenlik kuruluşlarınca (SSK, Bağ-Kur, Emekli sandığı; SGK) bağlanan aylıklar, bankaların ya da şirketlerin sandık vb. ödemeleri, iş kazaları ödemeleri, meslek hastalığı sigorta ödemeleri, işsizlik sigorta ödemeleri veya hastalık

²¹ ZEYTİN, s. 102; SARI, s. 144; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 204; KILIÇOĞLU, s. 21;

²² SARI, s. 144.

²³ ZEYTİN, s. 105; söz konusu doktrinsel tartışmalar hakkındaki anlatım için aynı yere bakınız.

²⁴ Bu hususun eksik anlaşılmasını engellemek amacıyla madde hükmünü tamamen koyduk. TMK md. 196: "(1) Eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler. (2) Eşin ev işlerini görmesi, çocuklara bakması, diğer eşin işinde karşılıksız çalışması, katkı miktarının belirlenmesinde dikkate alınır. (3) Bu katkılar, geçmiş bir yıl ve gelecek yıllar için istenebilir."

²⁵ ZEYTİN, s. 103.

sigorta ödemeleri edinilmiş mal olarak kabul edilir.²⁶ Bu ödemelerin bu kapsamdaki bir edinilmiş mal olarak kabul edilebilmesi için; ödemelerin sosyal risklerin gerçekleşmesinden sonra yapılması, kamu otoritesini kullanan kuruluşlarca ödenmesi ve sigorta ilişkisinin kamu hukuku kurallarınca düzenlenmiş olması gereklidir²⁷.

Söz konusu ödemeler haricinde, herhangi bir özel sağlık sigortasından, özel emeklilik sigortasından yahut devletçe desteklenen zorunlu ya da ihtiyari bireysel emeklilik sigortalarından yapılan ödemeler kamu otoritesini kullanan kurum ya da kuruluşlardan yapılmadıkça, kanımızca, bu kapsamda değerlendirilecek ödemelerden değil, TMK md. 219/2-5 hükmü gereğince dikkate alınacak ödemelerdendir.²⁸

Kanun koyucu, bu ödemeleri çalışma karşılığı edinilmiş mallar ile aynı kapsamda değerlendirmiştir. Bu durumda da; söz konusu aylıkların bağlanabilmesi için ödenmesi gereken primlerin hangi finansal kaynaktan alınmış olduğunun bir önemi yoktur. Yani söz konusu primlerin kaynağının edinilmiş mallar ya da kişisel mallar olup olmadığı hususunda kanun koyucunun herhangi bir seçiciliği söz konusu değildir.²⁹

Her ne kadar, edinilmiş malların bir emek karşılığı edinilmesi şartı bulunsa da, bu madde kapsamındaki ödemeler kanundan kaynaklandığından edinilmiş malların bir emek karşılığı olmasının istisnalarından biri olarak sayılır.³⁰

c. Çalışma Gücünün Kaybı Sebebiyle Yapılan Ödemeler

Çalışma gücü kaybına dair, spesifik olarak herhangi bir sebepten kaynaklanması gerekmeksizin ve özellikle özel hukuk ya da kamu hukukundan ileri gelmesine lüzum olmaksızın, TMK md. 219/2-3 gereği, yapılan ödemeler ve bu ödemelerin faizleri edinilmiş mallardan sayılır³¹. Ayrıca çalışma gücünün kaybı nedeniyle yapılan ödemeler, edinilmiş malların emek karşılığı elde edilmesinin bir diğer istisnasıdır³².

Burada özellikle TBK md. 54 ve TBK md. 75 hükümleri uygulanmaktadır. Haksız veya sosyal güvenlik hukukundaki adıyla sürekli ya da geçici iş görememezliğe sebep olan fiil sonucu vücut bütünlüğü ihlal edilen eşin çalışma gücünü kaybetmesi sebebiyle uğradığı, hali hazırdaki ve gelecekteki zararlar, bu kapsamda değerlendirilir.³³

Eşin haksız bir olay sonucu çalışmasının engellenmesi yeterlidir. Bu bağlamda; çalışmanın engellenmesi hususu, haksız fiilden kaynaklanabileceği gibi sözleşmeden hatta

²⁶ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 204; SARI, s. 148.

²⁸ SARI, s. 152; ÖZUĞUR, s. 98; ZEYTİN, s. 112;

²⁹ ZEYTİN, s. 107.

³⁰ ZAPATA, Tan Tahsin, Medeni Hukuk, Savaş Yayınevi, 20. Baskı, Ankara 2016, s. 205.

³¹ SARI, s. 156; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 204.

³² ZAPATA, s. 205.

³³ ZEYTİN, s. 114.

kamu otoritesinin hatalı kararlarından ileri gelebilir. Misalen, eşin hukuka aykırı bir şekilde tutuklanması sonucu çalışmadığı dönem için elde edeceği tazminat ödemesi bu madde kapsamında değerlendirilir.³⁴

d. Kişisel Malların Gelirleri

TMK md. 219/2-4 uyarınca kişisel malların gelirleri de edinilmiş mallardan sayılır. Bu madde kapsamındaki gelirlerin edinilmiş mal sayılması, edinilmiş malların emek karşılığı elde edinme kuralının son istisnası olarak sayılmaktadır³⁵.

Kişisel malların gelirleri ifadesi içine, doğal ve hukuki semerelerin tamamı girmektedir. Bu kapsamda; bir ağacın meyvesi ya da bir hayvanın yavrusu da kişisel malların geliri olabileceği gibi bir evin kirası ya da bir paranın faizi de söz konusu gelirlerden olabilir³⁶. Ancak kabul etmek gerekir ki, söz konusu faizin, enflasyondan arınmış reel faiz³⁷ olması gerekir. Zaten uygulamada da bu şekilde hesaplama yapılmaktadır³⁸.

Kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mal sayılması hususu, TMK md. 685/1'e göre bir istisna teşkil etmektedir³⁹. İfade etmek gerekir ki; kişisel malların gelirleri konusu, doğrudan doğruya madde muhteviyatda geçmemiş olsaydı, bir şeyin maliki onun ürünlerinin de maliki olacağından, mezkur gelir edinilmiş mal değil, kişisel mal olarak sayılacaktı (TMK md. 685/1).

Kanun kişisel malların gelirlerinin ne olacağı hususunu açıkça belirtmesine rağmen, edinilmiş malların gelirlerinin ne olacağı hususuna açıklık getirmemiştir. Bu durumda amaçsal yorum yapılarak edinilmiş malların gelirlerinin de edinilmiş mal sayılması gerektiğini değerlendirmekteyiz.

e. Edinilmiş Mallar Yerine Geçen İkame Değerler

TMK md. 219/2-5 hükmü, edinilmiş mallara ilişkin doğal kuralın bir yansımasıdır. Söz konusu ikame değerler, eşlerin hukuki çerçevede mezkur malın yerine koyduğu değerler olabileceği gibi bir malın hasara uğraması yahut yok olması ile yerine elde edilen maddi tazminat değeri de olabilir⁴⁰. Misalen, edinilmiş mal niteliğindeki bir araç ile kaza yapılması

³⁴ SARI, s. 155; ZEYTİN, s. 114.

³⁵ ZAPATA, s. 205.

³⁶ ZEYTİN, s. 115; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 204; SARI, s. 159.

³⁷ Enflasyondan arındırılmış reel faiz oranı; nominal faiz oranından, gerçekleşen enflasyon oranının çıkarılması ile elde edilir. Bu konudaki ayrıntılı bilgi için bkz. DOĞAN, Buhari/EROĞLU, Ömer/DEĞER, Osman, "Enflasyon ve Faiz Oranındaki Nedensellik İlişkisi: Türkiye Örneği", Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.6 S. 1 Y: 2016, s. 405-425, (<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/382437>) E. T. 25.04.2018.

³⁸ HAYRAN, Burhan, Mal Rejimleri Şerhi, Ankara 2004, s. 104.

³⁹ ÖZTAN, s. 255; YERAL, Vuslat Çakır, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi", Gazi Üniversitesi Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2014, s. 85.

⁴⁰ SARI, s. 165.

sonucu bir sigorta şirketinden elde edilen sigorta tazminatı bu kapsamdaki bir değerdir⁴¹. Ya da edinilmiş mal niteliğindeki bir arsanın yüklenici bir firmaya verilmesi ile elde edilen apartman daireleri, edinilmiş mal yerine geçen ikame değerlerdir⁴².

Yargıtay da bu hususta; önüne gelen bir vakıda, kamulaştırmaya konu olmuş bir taşınmazın ikame değeri olarak ödenen kamulaştırma ihale bedeli üzerinde, eşlerin ½ oranda hak sahibi oldukları yönünde karar vermiştir.⁴³

2. KİŞİSEL MALLAR

Kişisel mallar, kanunda tanımlanan ve mal rejimi sözleşmesiyle tanımlanabilen kişisel mallar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Kanun koyucu; kişisel malları, edinilmiş mallar gibi değerlendirmeyerek evlilik birliğinin ortak bir malıymış gibi düzenlememiştir. Bu kapsamda, söz konusu mal hangi eşe ait ise, evlilik birliğinin sona ermesiyle tasfiye meselesi yapılmadan o eşe ait kalmaya devam etmektedir. Bu malların ne olduğu hususu TMK md. 220 ve 221’de izah edilmiştir.

a. Kanundan Tanımlanan Kişisel Mallar

TMK md. 220’de bizzat kanun tarafından hangi malların kişisel mal sayılacağı *numerus clausus*⁴⁴ ilkesince bizzat sayılmıştır. Bu başlık altında, madde kapsamında sayılan hususlar incelenecektir.

aa. Eşlerin Kişisel Kullanım Eşyaları

TMK md. 220/1-1 gereği, eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşyalar kişisel mal niteliğindedir. Bu ifadeden anlaşıldığı üzere, madde kapsamındaki değerler kişisel mal olarak kabulü için 3 şart vardır. Bu şartlardan ilki, bir eşyanın mevcut olması, ikincisi eşyanın yararlanmaya elverişli olması ve üçüncüsü ise söz konusu eşyanın eşlerden birinin yararlanmasına hasredilmiş olmasıdır.⁴⁵ Yararlanmanın münhasıran eşlerden birine ait olması gerekmez, eşlerden birinin diğer eş ile paylaşmadan, 3. bir kişiyle ortak kullandığı eşyaları da kişisel mal olarak değerlendirmekte hiçbir sakınca yoktur⁴⁶. Ancak yararlanma koşulu sağlanırken aynı zamanda, mücevher, nakit para, bilezik gibi malların yatırım vb. amaçları da

⁴¹ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 205.

⁴² KILIÇOĞLU, s. 22.

⁴³ TUNCER, Senar, “Türk Medeni Kanununda Mal Ortaklığı Rejimi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Özel Hukuk Doktora Tezi, İzmir 2014, s. 119’dan naklen, Yargıtay 18. HD 2004/1953 E. 2004/2636 K. sayılı ilamı, (kazanci.com), E. T. 25.04.2018.

⁴⁴ ZEYTİN, s. 124; KILIÇOĞLU, s. 22; ÖZTAN, s. 257.

⁴⁵ SARI, s. 170; ZEYTİN, s. 125.

⁴⁶ ÖZTAN, s. 258; SARI, s. 171; ZEYTİN, s. 125.

mevcut olduğundan söz konusu malların kişisel mal olarak değerlendirilmesi mümkün değildir⁴⁷.

Kişisel malların ancak ve ancak eşlerin yaşamını devam ettirmesi için zorunlu olan giyim ve kullanım eşyaları olması gerektiği görüşü⁴⁸ mevcut olsa da, bu görüşe böyle bir zorunluluğun kanunun lafzına ve ruhuna uymadığı gerekçesiyle katılmamaktayız. Ayrıca bir eşin kişisel mallarının edinimi için finansal kaynak olarak, edinilmiş malların ya da diğer eşin kişisel mallarının kullanılması durumunda, kişisel malın niteliğinde ve mülkiyetinde herhangi bir değişiklik olmayacaktır⁴⁹.

Kişisel mallar, hukukumuzda yabancı bir kavram değildir. İİK md. 82/2'de "Haczi caiz olmayan mallar ve haklar" ile ilgili olarak kişinin kişisel mallarından ve mesleğinin icrası için gerekli olan eşyalarından bahsedilmiştir. Bu madde muhteviyatında kişisel mallardan bahsedilirken, bir mesleğin icrası için gereken eşyalar ise sözleşme ile belirlenebilen kişisel mallar kısmında düzenlenmiştir.

ab. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminden Önce Elde Edilmiş Malvarlığı Değerleri

Eşlerin evlenmeden önce aldıkları, edinilmiş mallara katılma rejiminin başlangıcında var olan tüm mallar, istisnasız bir şekilde kişisel mallardır.⁵⁰ Burada önemli olan husus, mal rejiminin başlangıcında, söz konusu malvarlığı değerinin edinilmiş olması hususudur.

Edinilme meselesi, malvarlığının eşlerden birinin üzerinde kayıtlı olmasının yeterli olması şeklinde yorumlanmıştır. İfanın rejimden sonra yapılması yahut ifanın taksitli bir şekilde yapılması ve taksitlerin bir kısmının rejim içerisinde yapılması, söz konusu malların kişisel mal olduğunu değiştirmez.⁵¹

Eşin rejimden önce sahip olduğu bir malvarlığının kira geliri; rejimden önceki zamanda elde edilen miktar için kişisel mal niteliğini devam ettirir ancak rejim sırasında elde edilen kira gelirinin niteliği kural olarak edinilmiş maldır.⁵²

⁴⁷ SARI, s. 170; ZEYTİN, s. 125; ÖZTAN, s. 258.

⁴⁸ ÖZTAN, s. 258; KILIÇOĞLU, s. 22.

⁴⁹ Yargıtay 3. HD 2016/7410 E. 2017/17097 K. sayılı ilamındaki, "...düğün sırasında takılan ziynet eşyaları, kim tarafından, kime takılırsa takılsın, kadına bağışlanmış sayılır ve artık kadının kişisel malı kabul edilir..."; Yargıtay 2. HD 2006/13916 E. 2007/5972 K. sayılı ilamındaki "...Düğün sırasında kadına takılan ziynetler kadının kişisel malıdır..." kararları göstermektedir ki; diğer eşin (ya da herhangi bir kişinin) kadına taktığı altınların finansal altyapısında kendi kişisel mallarının kullanılmasının, malın niteliği ve mülkiyeti bakımından herhangi bir önemi yoktur, (SMİP) E. T. 25.04.2018.

⁵⁰ ÖZUĞUR, s. 40.

⁵¹ SARI, s. 174.

⁵² DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 206.

ac. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Sırasındaki İvazsız Kazanımlar

TMK md. 220/1-2'de eşlerin rejim sırasında miras yoluyla ya da ivazsız bir şekilde kazandığı malvarlığı değerleri denmiştir. Bu kapsamda, eşlerden birinin karşılıksız olarak miras yoluyla elde ettiği kazanımları kişisel malı olacaktır⁵³.

Dikkat edilmelidir ki, söz konusu kabul için tek şart, kazanımın miras yoluyla olması değildir. Mirasın ivazsız bir şekilde mirasçı eşe geçmiş olması gereklidir. İvazlı bir kazanım söz konusu ise, kazanımın miras yoluyla geçmiş olması, mal varlığının kişisel mal kabulü için yeterli değildir.⁵⁴

İvazsız kazanımlar sadece miras ile sınırlanmış değildir. Bu bağlamda; tüm bağışlamalar, piyango gelirleri, loto oyunları veya herhangi bir çekiliş ile elde edilen mallar veya paralar, ihraz ya da define bulma ile elde edilen mallar gibi tüm kazanımlar kişisel mal olarak kabul edilir.⁵⁵ Ancak karma bağış⁵⁶ olarak yapılan bağışlamalarda, örneğin bedelinin yarısına satılmış bir malın yarısı edinilmiş mal olarak kabul edilirken diğer yarısı kişisel mal olarak kabul edilmelidir⁵⁷. Ancak yapılan ivaz ile edinilen mal arasında büyük bir farklılık mevcutsa, aralarında kıyas yapılarak hangisinin ağır bastığının tespiti ile malın edinilmiş mal ya da kişisel mal olduğunun belirlenmesi gerektiği de ifade edilmiştir⁵⁸.

ad. Manevi Tazminatlar

Bu tür kazanımlar, niteliği itibariyle bir emek karşılığı edinilmiş olmadığından kişisel mal olarak kabul edilmiştir. Manevi tazminatın; bir ilamdan, sulh sözleşmesinden ya da herhangi bir sözleşmeden veya CMK uzlaştırma kurumu aracılığıyla yahut başka bir yoldan elde edilip edilmemesi önemsizdir⁵⁹. Manevi tazminatın elde edilmesiyle maksat hasıl olacak ve söz konusu değer, kişisel mal olarak kabul edilecektir.

Kanaatimizce; bu tür tazminatların kanun gereği kişisel mal olarak kabul edilmesindeki en önemli sebep, manevi tazminatın nitelik itibariyle münhasıran kişiye özgülenmesidir. Tazminatın amacı doğrudan doğruya manen etkilenen kişinin az da olsa tatminini ve iç

⁵³ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 206.

⁵⁴ ZEYTİN, s. 128.

⁵⁵ KILIÇOĞLU, s. 23; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 206.

⁵⁶ Bir malın değerinden çok aşağıda satılması halinde malın karma bağışa konu olduğu ifade edilir. Misalen; 10.000 TL değerindeki bir malın 3.000 TL'ye satılmasıyla 7.000 TL'lik kısmının gizli bir bağışlamaya konu olduğu düşüncesiyle bu tür sözleşmelere karma bağışlama sözleşmeleri denilmektedir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. AKBIYIK, Cem, Karma Bağışlama Kavramı ve Miras, Alfa Yayınları, İstanbul 1997.

⁵⁷ OKTAY ÖZDEMİR, Saibe, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, İstanbul Barosu SEM Cumartesi Forumları-1 2007, İstanbul 2008, s. 280.

⁵⁸ ÖZTAN, s. 259; ZEYTİN, s. 129; SARI, s. 178.

⁵⁹ SARI, s. 179.

huzurunu sağlama niyetidir. O halde, malvarlığı değerinin üzerinde hak sahibi olacak tek kişi, manen etkilenecek bu tazminata hak kazanmış eşin bizatihi kendisi olmalıdır.

Manevi tazminatın yükümlüsünün eşlerden biri olması, diğer eşin kazandığı malvarlığının kişisel malı sayılmasına engel değildir. Yükümlü eşin, söz konusu manevi tazminatı hangi nitelikteki bir malvarlığından finanse ettiği de bu anlamda herhangi bir önem arz etmemektedir.⁶⁰

ae. Kişisel Malların Yerine Geçen Değerler

Söz konusu değerler, TMK md. 219/2-5 hükmüyle paralel bir şekilde düzenlenmiş TMK md. 220/1-4 hükmü gereğince kişisel mallardandır. Bu düzenleme ile kanun koyucu, kişisel malvarlığını korumak ve malvarlığı üzerindeki herhangi bir değer kaybını engellemek istemiştir⁶¹.

Kişisel malların yerine geçen değerlerin de nitelik itibarıyla kişisel mallardan olması gerekmediği gibi aynı ya da benzer bir amaca hizmet edip etmediğinin de bir önemi yoktur⁶². Kanunen aranan tek husus; kişisel malın yerine geçen değer ile önceki kişisel mal arasındaki finansal ilişkiyi gösteren illiyet bağıdır⁶³. Bu finansal ilişkide, iki malvarlığı değeri arasındaki değer oransızlığı da önemsizdir⁶⁴.

Son olarak ifade etmek gerekir ki; eşlerden biri, kişisel malı ile bir edinilmiş malın korunmasına katkıda bulunuyor ise tasfiye sırasında bir denkleştirme işleminin yapılması gereklidir (TMK md. 230/3)⁶⁵.

af. Toptan Ödeme Şeklinde Yapılan Sosyal Güvenlik Ödemeleri veya Çalışma Gücünün Kaybı Tazminatlarının Mal Rejiminin Sona Ermesinden Sonraki Döneme Ait Olan Kısmı

Bu başlık altındaki konu, esasen edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesine ilişkin bir düzenlemeyi ihtiva etmektedir. Ancak, kişisel malların tespitinde önem arz ettiğinden inceleme meselesi yapılmasında fayda vardır.

TMK md. 228/2’de geçen bu husus, “*Eşlerden birine sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumlarınca yapılmış olan toptan ödemeler veya iş gücünün kaybı dolayısıyla ödenmiş olan tazminat, toptan ödeme veya tazminat yerine ilgili sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin sona*

⁶⁰ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 207.

⁶¹ ZEYTİN, s. 130.

⁶² SARI, s. 180; ZEYTİN, s. 130.

⁶³ SARI, s. 180.

⁶⁴ ZEYTİN, s. 131; aksi görüş için bkz. ACAR, Faruk, Aile Konutu Mal Rejimleri Eşin Yasal Miras Payı, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara 2012, s. 208.

⁶⁵ SARI, s. 180.

erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olacak idiyse, tasfiyede o miktarda kişisel mal olarak hesaba katılır.” şeklinde ifade edilmiştir. Buna göre, kanun maddesinde sayılanlara uyan müesseselerin yaptığı toptan ödemelerin, edinilmiş mal rejiminin geçerli olduğu zamana tekabül eden kısmının edinilmiş mal, rejimin sona ermesinden itibaren hak sahibi eşin kalan hayatını idame ettirmesine yarayacak miktarının ise kişisel mal olarak kalması öngörülmüştür.⁶⁶

Bu kapsamdaki ödemelerin, edinilmiş mal olarak kabul edilmesi, hak sahibinin ömür boyu geçim sıkıntısı çekmesine sebep olacağından ve ödemenin maksadına da tamamen ters olduğundan kişisel mal olarak kabulü gerekmiş ve hak sahibinin ömrünün kalan kısmı ekonomik anlamda bir nebze güvence altına alınmıştır.⁶⁷

b. Mal Rejimi Sözleşmesi ile Tanımlanabilen Kişisel Mallar

Mal rejimi sözleşmesi ile kişisel mal olarak kabulünün sağlanabileceği iki grup malvarlığı değeri vardır. Bunlar; bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan malvarlığı değerleri ile kişisel malların gelirleridir. TMK md. 221’de bu hususlar, “(1) Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle, bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dahil olması gereken malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayılacağını kabul edebilirler. (2) Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mallara dahil olmayacağını da kararlaştırabilirler.” şeklinde ifade edilmiştir.

Kişisel malların gelirlerinin ve bir mesleğin veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan malvarlığının edinilmiş mal olmaları hususu; kanunun emredici hükmü olmadığından, eşler kendi aralarında yapacakları bir mal rejimi sözleşmesi ile söz konusu değerlerin edinilmiş mallara dahil olmayacağını kararlaştırabilirler.

TMK md. 221/1’de mesleğin ya da işletmenin neler olabileceği konusunda bir sınırlama yapılmış değildir. Bu maddede tanımlanan mallar, yalnızca mevcut edinilmiş malları değil gelecekteki edinilecek malları da kapsamaktadır. Bu durumda, mal rejimi sözleşmesi gelecekte edinilmesi umulan malları da içerecek şekilde genişletilebilmelidir.⁶⁸

Bu husus, mesleğin icrasında ya da işletmenin faaliyetinde kullanılan malvarlığı ile sınırlıdır. Söz konusu hüküm mesleğin ya da işletmenin faaliyeti neticesinde elde edilen malvarlığı değerlerinin tamamını kapsayacak şekilde geniş yorumlanamaz.⁶⁹

TMK md. 221/2’de ise, edinilmiş malların gelirlerinin kişisel mal olarak belirlenebileceğini kabul etmiştir. TMK md. 221’in tümü için söz konusu sözleşme, her iki eş de kapsayacak şekilde ya da eşlerden birini kapsayacak şekilde düzenlenebilir.

⁶⁶ ZEYTİN, s. 131; KILIÇOĞLU, s. 24.

⁶⁷ ZEYTİN, s. 131; KILIÇOĞLU, s. 25.

⁶⁸ SARI, s. 184-186; ZEYTİN, s. 135-136.

⁶⁹ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 207-208; Bu hususa örnek olarak; bir avukatın mesleğinde kullandığı kitapları veya bir hekimin muayenehanesinde kullandığı alet edevatı verilebilir. Ancak, avukatın ya da hekimin mesleği kapsamında elde ettiği gelirleriyle satın aldığı evi ya da arabasının kişisel mal olarak kabul edilmesi mümkün değildir.

TMK md. 221/1 için; eşler bazı işletmelerinin gelirlerini kişisel mal olarak kabul edebilirken, bazı işletmelerinin gelirlerinin ise edinilmiş mal olarak kalmasına karar verebilirler ya da eşlerin belirlenen işletmelerinin gelirlerinin muayyen bir bedele kadar olan kısmının kişisel mal olarak kalmasını kabul edebilirken, muayyen bedelin fazlasının ise edinilmiş mal olarak kalacağı da anlaşma konusu yapılabilir.⁷⁰

TMK md. 221/2 için de aynı şekilde; eşler, bazı kişisel mallarının gelirlerini kişisel mal olarak kabul edebilirken, bazı kişisel mallarının gelirlerinin ise edinilmiş mal olarak kalmasına karar verebilirler ya da eşlerin belirlenen kişisel malların gelirlerinin muayyen bir bedele kadar olan kısmının kişisel mal olarak kabul edebilirken, muayyen bedelin fazlasının ise edinilmiş mal olarak kalacağı da sözleşme serbestisi kapsamında kararlaştırılabilir.⁷¹

Eşlerin yalnızca belirli bir zaman aralığı için, örneğin evliliklerinin sadece ilk 5 yılında, kişisel mallarının gelirlerinin ya da işletmelerinin gelirlerinin kişisel mal olarak kalmasına karar vermeleri de mümkündür.⁷²

SONUÇ

Bu makalede, hukukumuzdaki yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminde, tanımlanan kişisel mallar ve edinilmiş mallar ayrımı açıklanmış ve söz konusu malların hangileri olduğu hususunda malvarlığı değerleri üzerinde incelemede bulunulmuştur. Mevcut medeni kanunumuz yürürlüğe girmeden önce, evlilik birliğinin ortadan kalkmasıyla herhangi bir mal rejimi tasfiyesi yapılmamaktaydı. Türk Medeni Kanunu dönemindeyse eşlerin boşanmaları halinde büyük oranda mal rejimi tasfiyesi yapılması gerekli hale gelmiştir.

Mevcut mal rejimi sisteminin, TMK'nin yürürlüğe girmesinden evvelki dönem ile kıyaslandığında, nispeten daha adil olduğu kanaatindeyiz. Ancak mevcut mal rejiminin karmaşık bir tasfiye sürecine sahip olması, hukuk sistemimizin iş yoğunluğu vb. sebepleriyle de birleşince, durum içinden çıkılması güç hale gelebilmektedir. Bu zorluğun aşılmasında; hakimlerin, avukatların ve uzman bilirkişilerin üstün çabalarının gerekli olmasının yanısıra sorunun kronik hale gelmesini engellemek amacıyla akademik çalışmaların da yapılması elzemdir. Bu minvalde; söz konusu yoğunluk ve karmaşıklık, ülkemizdeki adaletsiz ekonomik dağılımın farklı bir yansıması olarak yıllar boyu süregelen eski sistemi aratır hale getirmesi durumunda, devrim niteliğindeki bu mal rejimi sistemi, Türk Medeni Kanunu'nun ruhuna zarar vermiş olacaktır. Yapılacak tüm çalışmalarda bu bakış açısına sahip olunması, sistemin işlerliği adına efektif çözüm önerilerinin ortaya çıkmasına kapı aralayacaktır. Bu küçük çalışmamızın, büyük bir derya olan hukuk sistemizde, bir damla yer kaplaması bile bizim için mutluluk kaynağı olacaktır.

“Evlilik bir kültürün başlangıcı ve zirvesidir.” Johann Wolfgang von Goethe.

⁷⁰ ZEYTİN, s. 138; SARI, s. 187.

⁷¹ ZEYTİN, s. 138; SARI, s. 187.

⁷² GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m. 185-281), Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008, s. 273.

KAYNAKÇA

- ACAR**, Faruk, Aile Konutu Mal Rejimleri Eşin Yasal Miras Payı, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara 2012
- AKBIYIK**, Cem, Karma Bağışlama Kavramı ve Miras, Alfa Yayınları, İstanbul 1997
- AKINTÜRK**, Turgut, Aile Hukuku, Beta Yayınları, 9. Bası, İstanbul 2004
- AKINTÜRK**, Turgut/**ATEŞ KARAMAN**, Derya, Türk Medenî Hukuku Aile Hukuku, Beta Yayınevi, Ankara 2012
- DOĞAN**, Buhari/**EROĞLU**, Ömer/**DEĞER**, Osman, “Enflasyon ve Faiz Oranındaki Nedensellik İlişkisi: Türkiye Örneği”, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.6 S. 1 Y: 2016, s. 405-425
- DURAL**, Mustafa/**ÖĞÜZ**, Tufan/**GÜMÜŞ**, Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2013
- GÜMÜŞ**, Mustafa Alper, Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m. 185-281), Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008
- HAYRAN**, Burhan, Mal Rejimleri Şerhi, Ankara 2004
- KILIÇOĞLU**, Ahmet, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Turhan Kitabevi, Ankara 2002
- MOROĞLU**, Nazan, Medeni Kanun’da Mal Rejimleri, Beta Yayınları, İstanbul 2002
- ÖZTAN**, Bilge, Aile Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2004
- ÖZUĞUR**, Ali İhsan, Mal Rejimleri, Seçkin Yayıncılık, 5. Baskı, Ankara 2008
- SARI**, Suat, Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Beşir Kitabevi, İstanbul 2007
- TUNCER**, Senar, “Türk Medeni Kanununda Mal Ortaklığı Rejimi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Özel Hukuk Doktora Tezi, İzmir 2014
- YERAL**, Vuslat Çakır, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi”, Gazi Üniversitesi Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2014
- ZAPATA**, Tan Tahsin, Medeni Hukuk, Savaş Yayınevi, 20. Baskı, Ankara 2016
- ZEVKLİLER**, Aydın/**ERTAŞ**, Şeref/**HAVUTÇU**, Ayşe/**GÜRPINAR**, Damla, Yeni Medeni Kanuna Göre Medeni Hukuk Temel Bilgiler, Turhan Kitabevi, 7. Bası, Ankara 2012
- ZEYTİN**, Zafer, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2008